

És ha szabad még azt kérnem, szeretném, ha kéréseimet mielőbb elintéznéd. Remélem, mire soraim odaérkeznek, a Grófnő állapota javulóban van, és azt kívánom, hogy egészsége mielőbb teljesen helyreálljon. Régi barátsággal és szeretettel üdvözöl

PIL 704. f. 81. ó. e. (eredeti). Közli: KMVÍ II. 378–380.

108. KÁROLYI MIHÁLY BUDAY GYÖRGYHÖZ ÉS IVÁNYI GRÜNWALD BÉLÁHOZ

(London, 1945. július 27.)

Kedves Buday és Iványi,¹

Köszönettel vettem érdekes és tartalmas memorandumukat. A benne foglalt adatok részbeni felhasználásával levelet írtam Ripkának és Masaryknak. Mind a kettővel megpróbáltam személyesen is beszélni, de ez nem sikerült. Sajnos az az érzésem, hogy kerültek, éspedig azért, mert nem tudtak volna mit mondani nekem, s Fierlingerhez írt levelemből bizonyára tudták, hogy mennyire helytelenítem a jelenlegi csehszlovák politikát. Minthogy a magyar kisebbséggel szemben folytatott politikájukon láthatóan nem kívánnak változtatni, a személyes találkozást elkerülték. Emellett valószínűleg felhatalmazásuk sem volt arra, hogy akár egy fél vagy negyedhivatalos eszmecserét folytassanak velem.

A hatalmas Labour választási győzelem, minden bizonnyal, megváltoztatja helyzetünket és így minden erőmet arra fogom koncentrálni, hogy az új angol kormánnyal megértessem: milyen végzetes lenne, ha nem kísérelnének gátat venni a csehszlovákiai magyarság kitelepítésének. Én még fontosabbnak tartom a magyar kisebbség jogának biztosítását, mint egy esetleges határkiigazítást, mert ez nemcsak a magyarság szempontjából bír döntő jelentőséggel, de Európa, elsősorban Közép-Európa jövődjének mikéntjét is erősen befolyásolja. Fontosnak tartanám azt is, hogy a jugoszlávokkal és a románokkal minél gyorsabban és minél hatásosabban elmélyítsük a kapcsolatot, mert ezzel talán a csehszlovákokra is nyomást lehet gyakorolni.

Ami a nagyhatalmakhoz intézendő beadványt illeti, a kedvezően megváltozott körülményekre való tekintettel, nagyobb lehetőséget látok a sikerre, de mindenesetre két-három hetet várni kell, míg a nagy Labour-győzelem után a helyzet megszilárdul. Nyilvánvaló, hogy ennek a választási győzelemnek külpolitikailag is nagy jelentősége van, és az európai baloldalt lényegesen megerősíti, hiszen az angol nép az oroszok ellen suba alatt vagy olykor már nyíltan is heccelő sajtó ellen is szavazott. A különböző lengyel és egyéb emigráns ábrándoknak befellegzett. Az angol nép megmutatta, hogy igenis az oroszokkal együtt akarja felépíteni Európát. Ennek végső soron a magyar–csehszlovák viszonyra is kihatása lesz. Az amerikai Hearst-sajtó is megkapta a választ. Anglia bekapcsolódik Európába, és az európai baloldal ezentúl nemcsak az oroszoktól, de az angoloktól is támogatást fog kapni. Ha Angliában nacionalizálni fognak, ez még jobban elősegíti a szociális gondolat előretörését Európában. A választásnak közvetlen hatása lesz Franciaországban, Spanyolországban, Portugáliában, Belgiumban, Hollandiában és Görögországban.

Most ismét vidékre megyek, miután nemigen hiszem, hogy három héten belül fel tudom venni az érintkezést az új angol kormánnyal. Addig Közép-Európában sem fog változni a helyzet. Azután majd értesíteni fogom Önöket arról, hogy miként döntöttem.

Szívélyes üdvözzellet

¹ Buday és Iványi-Grünwald, a londoni Szabad Magyarok Szövetségének vezetői a szlovákiai magyarok üldözése ügyében készített memorandumot juttattak el Károlyihoz.

109. KÁROLYI MIHÁLY GARBAI SÁNDORHOZ

(London, 1945. július 27.)

Kedves Garbai, köszönettel vettem május 17-i és június 1-i leveleidet.¹ Elnézésedet kérem, hogy ilyen megkése válaszolok, de vidéken voltam, s feleségem betegsége, valamint az én gyengélkedésem megakadályozott abban, hogy a postámat feldolgozzam. Köszönöm jókívánásaidat, és hasonlókkal viszonzom.

Ami építkezési terveidet illeti, azokat igen fontosaknak és értékeseknek tartom, hiszen tudom, hogy Te ebben szakértő vagy, de ezeknek részletes megvitatását magyarországi találkozásunkra szeretném hagyni. Még nem tudom, hogy mikor megyek, mert a hivatalos meghívást még mindig nem kaptam meg, de az az általános vélemény, hogy Potsdam után ez a kérdés is rendeződni fog. A budapesti *Népszava* hírül adta, hogy „akadályok” vannak, s úgy látszik, hogy ezek az akadályok a magyar kormány státusában, illetve státus hiányában keresendők. A magyar lapok több amerikai magyar lapba írott cikkemet átvették, állandóan foglalkoznak velem, s így nem hiszem, hogy a késésnek politikai okai volnának, bár bizonyára van néhány „átálló”, aki semmitől sem fél annyira, mint éppen az én hazahívásomtól.

Remélem, hogy Te is nemsokára hazajössz. Addig is jól tennéd, ha minél szorosabban fűznéd a kapcsolatot Bölöniékkal, mert nekünk, baloldaliaknak minden árnyalatbeli különbség ellenére erősen össze kell tartanunk. Egyelőre még kevesen vagyunk igazán baloldaliak, bár az átállók tömegesen jelentkeznek. Ezekben azonban korántsem lehet teljesen megbízni. Résen kell lennünk, és vigyáznunk kell arra, hogy a nagy egységen belül a baloldal egysége teljes és hathatós legyen.

A Labour Party hatalmas győzelme optimizmussal tölt el. Az angol nép nemcsak a maga szociális jóléte, felépítendő otthona, hanem az európai és a világbéke mellett is szavazott. Határozott feleletet adott azoknak, akik suba alatt vagy olykor nyíltan az oroszok ellen heccelnek. Az angol nép tudja, hogy mit jelent a háború, és tudja, hogy a győzelmet az oroszokkal együtt vívták ki. A különböző fehér emigráns (lengyel, magyar stb.) ábrándozóknak befellegzett. Franco is pakolhat. Ennek a választási győzelemnek közvetlen hatása lesz Franciaországban, Belgiumban, Hollandiában, Spanyolországban, Portugáliában, Olaszországban, Görögországban és közvetett hatása Közép- és Kelet-Európában. Ezentúl az európai baloldal két oldalról remélhet támogatást, és megvan a remény arra is, hogy egy egészséges szintézis teremtődjék. A baloldali Anglia és Oroszország egysége fog visszatükröződni a munkáspártok egységében.² Az amerikai Hearst-sajtó és a Wall-Street is megkapta a megfelelő választ. Itt nagy az öröm, és joggal.

Írj mindenről. Mielőtt hazamegyek, értesíteni foglak.

Feleségeddel együtt szívélyesen, barátsággal üdvözöl

¹ L. e. kötet 67., 82. sz. levelét.

² Felesleges bizonygatni, hogy Károlyinak az angol Munkáspárt kormányra kerüléséhez fűződő *külpolitikai* várakozásai tévesek voltak, de meg kell jegyezni, hogy hasonló illúziókat táplált mások mellett a kelet- és közép-európai szociáldemokrácia, illetve a nyugat-európai kommunisták nagy része is.